

Maak je eigen gedrocht

en andere gedichten bij Goya's Grillen

Maak je eigen gedrocht

en andere gedichten bij Goya's Grillen

Maak je eigen gedrocht en andere gedichten bij Goya's Grillen

werd in opdracht van uitgeverij Shinz vormgegeven
door Baer Cornet te Venlo en gedrukt door Andi Druk,
Maastricht-Airport.

De etsen bij de teksten zijn afkomstig uit de *Caprichos*
(Grillen), een serie etsen van de Spaanse schilder
Francisco Goya y Lucientes (1746-1828).

De tekst werd gezet uit de Fresco Sans.

ISBN 000-00-00000-00-0

NUR 300

Eerste druk ~~najaar 2010~~

Niets uit deze uitgave mag zonder toestemming van de
auteur en/of uitgever op enigerlei wijze worden
overgenomen.

Uitgeverij Shinz

www.shinz.nl

shinz



Vannacht

Vannacht maakte ik in een droom het licht aan:
ik dacht dat ik de schilder Goya zag.

Hij keerde zich met palet en penseel
tegen priesters die met bijbels en kruisen op hem insloegen,

riep *'Schijt aan de Inquisitie!'*, *'De slaap van de rede
brengt monsters voort!'* en meer van die dingen.

Toen hij zag dat ik roerloos bleef liggen,
als in een diepe slaap, kwam hij op me af en riep:

*'Sta op, Guillermo, blijf daar niet liggen en help me
die idioten van het lijf te houden.'*

Op slag stond ik op en ontzette hem. In mijn droom
doe ik dingen die ik in werkelijkheid niet durf.



Honger

Elke dag verwisselt ze de portretten
van de mannen die ze heeft liefgehad.

Vandaag is het Pieters beurt vooraan te staan.
Met hem was ze ooit in Rome.

O, de gulzige wreedheid van hun liefde,
die zinderende honger.

Eerst scheurden ze elkaar in stukken
en kloven die af tot op het bot.

Daarna deden ze zich tegood
aan hun herinneringen, de oudste het eerst.

Toen ook daar niets meer van over was
hieven ze hun hoofden ten hemel en jankten
als maanzieke hyena's

Hun tranen vermengden zich met
het bloed om hun kwijlende monden.



Moeder Courage

Kijk, daar zit ze voor haar kar,
de wereldwijde,
en legt het met de oorlog aan.
Geld stinkt niet
en in elke stapel lijken
treft men wel iets nuttigs aan:
grof katoen of fijne zijde.

Alles heeft zijn prijs.
Wat kan het schelen
wie er lijden?
De dood valt toch niet
te vermijden.
Met bloed bespat
wordt weer als nieuw.

Ben tirada esta / Ze zitten goed (17)



Iedereen valt

Uit brede lagen van de bevolking
in een poel van modder en bederf,
tuimelend van de sociale ladder
in een vlaag van as en scherf.

Iedereen valt.

Op het toppunt van zijn kunnen
met een kolossale smak,
dwars door het sociale vangnet
als een grote balen zak.

Vroeg of laat valt iedereen.

Icarus donderde uit de hemel,
Oidipoes van zijn hoge troon,
Jezus Christus werd gekruisigd
– en hij was nog wel Gods zoon.

Zij allen vielen, één voor één.
Vroeg of laat valt iedereen.



Zo goed als niets

Zo goed als anderen er in zijn geslaagd
in de netten van hun bestaan
het hele leven te vangen
– die van hem zijn leeg of zo goed als.

Overall heeft hij zijn netten uitgeworpen,
in alle zeeën heeft hij gevist,
maar het leven zelf is door zijn mazen geglipt.

Zo goed als anderen erin zijn geslaagd
hun huizen te vullen met stemmen,
geuren, gebaren en strelingen
– dat van hem is leeg of zo goed als

Overall is hij geweest,
van alle landen heeft hij iets meegenomen,
maar van het leven zelf zo goed als niets.



Wie

Spiegeltje, spiegeltje aan de wand,
wie is de grootste ezel van het land?

Hij die mij wil leren spellen,
kan niet eens tot honderd tellen.
Hij die mij wil leren schrijven,
kan niet op de regel blijven.

Zelf struikel ik over elke steen
minstens twee keer:
één keer bij het heengaan
en bij het teruggaan weer.

Moet ik dan les krijgen
van een nog grotere ezel
dan ik? Een echte onvervalste
dommerik?

Si sabra mas el discipulo? / Weet de leerling
het toch beter? (37)



De olifanten

Als verstand en rede slapen gaan
vliegen de olifanten af en aan.
Je ziet ze vliegen en dwars
door je gedachten gaan.

Met hun staarten zwiepen ze in de rondte
en drijven ze zichzelf aan
en soms laten ze de verschrikkelijkste winden
als ze door de geluidsbarrière gaan.

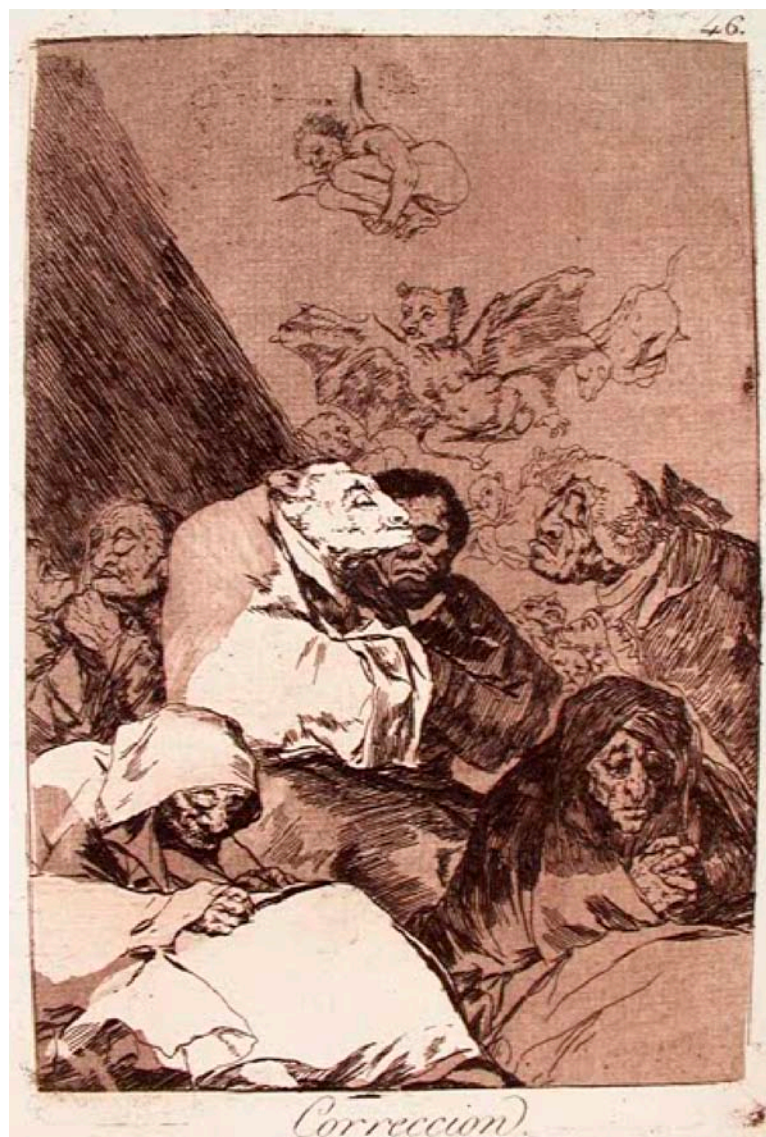
Om nog maar te zwijgen van het getrappel
van hun hoeven op de landingsbaan
en dat eeuwige geflapper van hun oren:
geen gedachte blijft er op de ander staan.

En altijd is het weer hetzelfde liedje:
onder de ivoren slagrand van de maan
heffen ze de trompetten
van hun laatste oordeel aan

El sueño de la razón produce monstruos /

De slaap van de rede brengt monsters voort

(43)



Lesje

Laat mij nu maar eens zeggen waar 't op staat,
want ik weet precies hoe 't zit.
Nee, ben maar niet bang: ik zaai geen haat,
ik stel 't enkel scherp, zwart/wit.

Je hebt goeien en je hebt slechten,
en de slechten, dat zijn zij.
Wij zijn de goeien, de enige echte,
wij zijn van alle vreemde smetten vrij.

Achterlijke geloven, daar houden wij niet van,
dat stadium zijn we hier ontgroeid,
sinds Auschwitz hebben we een god
die zich nergens mee bemoeit.

Correccion / Lesje (46)



Overwegingen

Er gaat een gerucht, het is niet meer dan een gerucht,
je moet er geen belang aan hechten, het is
nog niet zeker of het waar is, maar het is zeker
dat het een gerucht is en je weet hoe dat gaat met geruchten:
waar rook is, is vuur en voordat je het weet, is het waar
en lopen we achter de feiten aan.

We kunnen het daarom maar beter nu al brengen,
als zijnde een gerucht dat als een lopend vuurtje
door de stad gaat en waar misschien wel wat inzit,
dan hoeven we ons straks niet voor ons hoofd te slaan,
als de anderen het als eerste hebben
en het nog waar blijkt te zijn ook.



Maak je eigen gedrocht

Verzamel feiten, ga op zoek
naar patronen in die feiten en leg ze
los van elkaar op de vloer.

Kijk ernaar als naar puzzelstukjes
die je in elkaar moet passen. Doorgloeï ze
met het magma van je verbeelding.

Neem nu een smerige lap roodbruine stof,
leg de patronen erop en knip het stof uit
langs de lijnen van de patronen.

Naai de delen aaneen met de rode draad van
slechts één oorzaak, let wel: één oorzaak.
Meer oorzaken schept verwarring.

Denk ruim, laat de plooïen ruim vallen,
zodat de hiaten in de feiten en de tegenstrijdigheden
aan het oog worden onttrokken

Neem nu twee houten latten: een lange en een korte,
verbind ze kruiselings en steek op de punt
van het kruis een rottende bloemkool.

Trek er het stof eromheen en klaar is je gedrocht.
Ga nu de straat maar op en jaag iedereen de stuipen
op het lijf. Voor je het weet, ben je aan de macht –
succes verzekerd!

Lo que puede un sastre / Wat een kleer-
maker vermag (52)



Ik heb haar nog gekend

Ik heb haar nog gekend
toen ze ons
om haar vinger wond,
nu eens deze dan weer gene
uit haar ruif liet eten
– en kijk haar nu eens voor die spiegel zitten,
geen steek veranderd!

Ik heb haar nog gekend
toen ze ons
aan het lijntje hield,
nu eens deze dan weer gene
voor haar door het stof liet kruipen
– en kijk haar nu eens voor de spiegel zitten,
geen steek veranderd!

Wat zou dat toch zijn?
Die spiegel liegt toch niet?
Of maakt ze zich op
voor de dood?



Echtvrienden

Opgejaagd door de bonte specht van de tijd,
die de illusies van hun jeugd aan mootjes hakt,

met het hart op de rug en de ogen in het bloed,
door weer en wind en krijtwitte nachten

laverend tussen de spiegels van ontbladerde bomen,
onder een maan die de slang van het bloed befrist

doorklieven ze het helse hemelruim,
elkaar slaand en schoppend en verscheurend –

wie zou het geloven, als hij 't niet zelf had gezien?



Bruid

Traag loopt ze naar de bushalte toe,
met haar buik in aanslag voor zich uit.
Nog geen zestien en ze kent de clou.

Nog geen zestien en ze weet al hoe
't voelt de dood te dragen op je huid.
Traag loopt ze op de bushalte toe.

Ze loopt alsof ze zwanger is en moe,
maar oprecht en vast in haar besluit
Nog geen zestien en ze kent de clou.

Zo straks valt haar de hemel toe
en komt haar liefste doodswens uit.
Traag loopt ze op de bushalte toe.

Niemand weet nog wat en hoe,
ze lacht ze stiekem uit
Nog geen zestien en ze kent de clou.

Wie noemde haar een stomme koe?
Nog even en ze is Mohammeds bruid.
Traag loopt ze op de bushalte toe.
Nog geen zestien en ze kent de clou.



Stamtafelgezellen

Trots heffen ze hun glazen omhoog,
doorzichtige laarzen gevuld met bier.
Men wacht en telt tot vier,
dan zet men in: te hoog...

De adem zwoegt, de boorden knellen.
Men kijkt elkaar angstvallig aan.
Veel valser kan het niet meer gaan,
eenieder past nu op zijn tellen.

Maar dan is daar die oude deun,
de glazen zwaaien in de maat,
als soldatenlaarzen die marcheren

'Warum ist es am Rhein so schön' –
Men lacht, 't is nog niet te laat:
de storm valt niet te keren.

Nadie nos ha visto/ Niemand heeft ons
gezien (79)

Verantwoording

De cyclus *Goya's grillen* kwam voort uit een jarenlange fascinatie voor de *Caprichos* (Grillen), een serie van 80 etsen van Francisco Goya de Lucientes (1746-1828), die in 1799 voor het eerst werden gepubliceerd in een oplage van 300 exemplaren.

Met deze serie beoogde Goya '*alle dwaasheden, vooroordelen en bedreigingen die worden ingegeven door onwetendheid en eigenbelang*' aan de kaak te stellen, zoals het in een aankondiging in de *Diario de Madrid* van 8 februari 1799 luidt. Tegelijkertijd zijn ze '*een uitdaging aan de fantasie van de kunstenaar*'.

Enkele voorbeelden van 'grillen' die in de *Caprichos* worden gehekeld, zijn het misbruik van religieuze macht, het bijgeloof, snobisme en sociale onrechtvaardigheid.

De koperen platen zijn voorzien van een korte, vaak satirische tekst, die niet letterlijk beschrijft wat er op de plaat is te zien. Gezien de toenmalige omstandigheden was Goya genoodzaakt zijn bedoelingen versluierd weer te geven. Een belangrijk verschil met het destijds populaire genre van de *emblemata*, waarbij spreuken letterlijk werden verbeeld.